

Marija Puksta

**RĪGAS STUDENTU POLIKLĪNIKAS
25 PASTĀVĒŠANAS GADI**

1969. gada 1. septembrī 5. apvienotās slimnīcas galvenais ārsts V. Sumskis nodibināja Studentu poliklīnisko nodaļu, apvienojot Rīgas Politehniskā institūta un Latvijas Valsts Universitātes medpunktus, uzskatot, ka tie katrs atsevišķi nevar pilnvērtīgi veikt studentu medicīnisko apkalpošanu. Par poliklīniskās nodaļas vadītāju apstiprināja ārsti Ritu Skujenieci, kas līdz tam bija vadījusi Latvijas Valsts universitātes medpunktu. Poliklīnisko nodaļu izvietoja bijušās Stomatoloģiskās klīnikas telpās, Skolas ielā 11. Sākumā Studentu poliklīniskā nodaļa apkalpoja trīs augstskolas – Rīgas Politehnisko institūtu (RPI), Latvijas Valsts universitāti (LVU) un Rīgas Medicīnas institūtu (RMI). Vispirms tika noorganizētas I un II kursa studentu profilaktiskās apskates, kas deva priekšstatu par studentu veselību un iespēju atlasīt slimos studentus dispansernovērošanai un ārstēšanai. Poliklīniskās nodaļas darbs tika organizēts pēc ceha principa – katram ārstam terapeitam bija jāpārzina un jāsniedz medicīniskā palīdzība 2000 studentu. Šajā laikā ārstu skaits vēl nebija pietiekami liels, piemēram, nebija sporta ārstu, lai noteiktu studentiem fizikultūras grupu. Tas izraisīja augstskolu fizikultūras pasniedzēju pretenzijas. Tāpēc Studentu poliklīniskās nodaļas vadītāja griezās ar lūgumu pie augstskolu rektoriem palīdzēt kadru jautājuma risināšanā. Veselības aizsardzības ministrija kolēģijas sēdē pieņēma lēmumu par patstāvīgas medicīnas iestādes veidošanu ar visiem nepieciešamajiem speciālistiem. 1972. gada 1. septembrī ar Veselības aizsardzības ministrijas pavēli tika likvidēta 5. apvienotās slimnīcas studentu poliklīniskā nodaļa un dibināta patstāvīga medicīnas iestāde – Rīgas Studentu poliklīnika ar visām vajadzīgām ārstu slodzēm. Tika pievienotas vēl divas augstskolas – Valsts Mākslas akadēmiju (VMA) un Latvijas Valsts konservatoriju (LVK). Poliklīnikā izveidoja terapijas un stomatoloģijas nodaļu ar 7 ceha terapeitiem, 5 stomatologiem un terapijas nodaļas vadītāju. Sāka darboties klīniskā laboratorija, elektrokardiogrāfijas, rentgena, ķirurģiskais,

ginekoloģiskais un fizioterapijas kabinets. Tika piešķirtas speciālistu slodzes – okulists, otorinolaringologs, neiropatologs un infekcionists, poliklīnikas telpās noorganizētas Rīgas Medicīnas institūta profesoru konsultācijas.

1. tabula. Studentu poliklīnikas ārsti terapeiti 1990. gadā

Vārds, Uzvārds	Dzimšanas gads	Darba stāžs (gadi)	Ieņemamais amats	Kvalifikācija	Kategorija
Inese Kļimko	1957	8	Ceha terapeite	Terapija (1980)	I
Ruta Kalnača	1941	18	Ceha terapeite	AIDS diagnostika (1988) Infekcijas slimības	I (1987)
Anita Kozlovska	1957	7	Ceha terapeite	Terapija (1990)	-
Ize Eglīte	1941	22	Ceha terapeite, funkcionālās diagnostikas spe- ciāliste	Aktuālie jautājumi terapijā (1985) Infekcijas slimības (1990)	I (1985)
Valda Maršava	1936	26	Ceha terapeite, reimatoloģe	Reimatoloģija (1986) Infekcijas slimības (1988)	I (1980)
Līga Šulce	1955	9	Ceha terapeite	Terapija (1985)	I (1980)
Marija Puksta	1933	32	Terapijas nodaļas vadītāja	Terapija (1968) Aktuālie jautājumi terapijā (1987/1990) Nefroloģija (1982)	Augstākā (1983)

Studentu poliklīnikas popularitāte ātri vien pieauga. Tā bija iecienīta arī augstskolu pasniedzēju vidū, kuri uzskatīja, ka studentu poliklīnikas izmeklēšanas metodes, ārstēšana un slēdzieni ir labāki nekā rajona poliklīnikās. Bieži augstskolu pasniedzēji paši griezās poliklīnikā pēc medicīniskās palīdzības.

Darba gaitā tika izveidots optimāls plāns studentu profilaktiskajām apskatēm. Pirmo kursu studentu apskates notika tūlīt pēc to ieskaitīšanas augstskolā, t.i., no 21. augusta līdz 5. septembrim; pārējo kursu studentu apskates veica septembrī un oktobrī. Apskatēs piedalījās visi speciālisti. Tā, piemēram, okulista apskatēs konstatēja augstu tuvredzības procentu jaunuzņemto

studentu vidū. Tika atklātas hroniskas slimības un funkcionāli veģetatīvās sistēmas traucējumi. Ik gadus tika veikts hronisko slimību atšifrējums pēc nozoloģiskām vienībām. Visbiežāk studentiem konstatēja tuvredzību (17%), hroniskas terapeitiskās slimībām (6,7%), ķirurģiskās slimības (2%), neiroloģiskās slimības (1,9%) hroniskas ginekoloģiskās slimības (1,8%).

Studenti ar vieglu tuvredzības pakāpi ($\frac{2}{3}$) – tika pakļauti dispansernovērošanai, bet ar vidēji smagu un smagu tuvredzību ārstēti. Pusotra divu gadu laikā šiem studentiem redze ievērojami uzlabojās.

No hroniskām terapeitiskām slimībām pirmajā vietā bija gremošanas orgānu slimības, otrajā vietā – sirds un asinsvadu slimības, tālāk sekoja plaušu slimības, nieru slimības, pārējās slimības.

Studenti tika dispanserizēti un ārstēti, viņiem ordinēti dažādi atveseļošanās pasākumi, gremošanas orgānu slimniekiem arī diētiskā ēdināšana. Kopmītnēs dzīvojošiem studentiem diētiskā ēdināšana tika organizēta sanatorijās profilaktorijos, kas atradās kopmītņu telpās, pārējiem slimajiem studentiem – studentu ēdnīcās. Slimie studenti pēc vajadzības tika nosūtīti uz sanatorijām, pensionātiem un atpūtas namiem. Tas deva labus rezultātus, tādēļ studentu skaits, kas slimoja ar gremošanas orgānu slimībām III un IV kursā salīdzinājumā ar I-II kursu samazinājās par 30%.

Plaušu slimnieku skaita pieaugums bija vērojams II un III kursā. Ar bronhiālo astmu slimi studenti tika reizi gadā nosūtīti uz pulmonoloģijas centru, lai saņemtu pilnvērtīgu profilaktiskās ārstēšanas kursu. Notika pārrunas par izvēlēto profesiju, ieskaitot kaitīgos apstākļus, kas nelabvēlīgi varētu ietekmēt viņu veselības stāvokli, dažkārt tika ieteikts mainīt izvēlēto fakultāti pret citu.

Sākot no 1982. gada Studentu poliklīnikas terapii piedalījās augstskolu uzņemšanas komisijās, pārbaudot veselības izziņas, kā arī novērtējot vai reflektanti veselības dēļ varētu iestāties izvēlētajā fakultātē.

Nozīmīga darba sastāvdaļa bija savlaicīga infekciju slimību atklāšana un ārstēšana. Katru rudeni lauku darbu laikā tika diagnosticēti vīrushepatīti, akūtās zarnu infekcijas, arī dizentērija, dažkārt – ērcu encefalīts. Šos slimniekus ārstēja un novēroja līdz pat izveseļošanai infekcioniste L. Vīksna.

2. tabula. Saslimstība ar infekcijas slimībām

Slimības nosaukums / gads	1987	1988	1989
Virushepatīts A	40	47	41
Virushepatīts B	2	3	2
Dizentērija	2	8	1
Salmoneloze	1	3	0
Ērcu encefalīts	1	0	1

Studentu vidū bija arī tuberkulozes slimnieki, kurus pārbaudīja divreiz gadā, lai būtu pilnīga pārlicība, ka viņu vidū nav bacīļu nēsātāju, jo vairāki no viņiem dzīvoja kopmītnēs un bija ciešā saskarsmē ar veselajiem studentiem. 1989. gadā tuberkulozes dispansera uzskaitē bija 31 students: 29 – plaušu tuberkuloze, vienam nieru tuberkuloze, vienam Beka sarkoidoze. Šie studenti tika ārstēti tuberkulozes dispanserā, vienlaikus tos līdz pilnīgai izveseļošanai kontrolēja arī studentu poliklīnikā.

Dispansergrupas slimniekiem tika organizēti dažādi atveseļošanas pasākumi sanatorijās, pansionātos, atpūtas namos, sanatorijas profilatorijos, ziemas un vasaras veselības nometnēs. Studentu poliklīnikas ārsti slimajiem studentiem izdeva izziņas par nepieciešamo ārstēšanu, ar kurām students griežās savas augstskolas arodkomitejā, kas piešķir bezmaksas ceļazīmes.

Neiroloģiskos slimniekus ārstēja neiropatoloģe R. Mennika, jo I un II kursu studentu vidū bija slimnieki ar veģetatīvo neurozi, astēniju, veģetodistoniju. Šie studenti tika aktīvi atveseļoti, samazinot viņiem mācību slodzi, piešķirot akadēmiskos atvaļinājumus, sesiju pagarinājumus; tos konsultēja arī profesori Ģ. Eniņa un I. Eglītis.

Studentu poliklīnikā tika veikts plašs ekspertīzes darbs, kuru vadīja terapijas nodaļas vadītāja M. Puksta. Ekspertīzes darbā iesaistīta arī studentu īslaicīgas darba nespējas izziņu kontrole un analīze, akadēmisko atvaļinājumu piešķiršana, sesiju pagaiņāšana slimības dēļ, nosūtīšana uz DEĀK darbaspēju zuduma gadījumos un veselības izziņu izdošana ārzemju braucieniem. Pēdējo 10 gadu analīze parādīja, ka visaugstākā saslimstība ar īslaicīgu darbnespēju bija RMI, otrajā vietā – LVU, trešajā vietā – RPI, ceturtajā vietā – LVK; viszemākā saslimstība bija VMA. Visairāk slimoja I un III kursa studenti, vismazāk – V kursa studenti.

Saslimstība pēc nozoloģiskām vienībām šāda: 1. vietā – saaukstēšanās slimības (angīna, akūtās respiratoriskās slimības, gripa), 2. vietā – citas infekcijas slimības, 3. vietā – sadzīves traumas, 4. vietā – ginekoloģiskās slimības, 5. vietā – neiroloģiskās slimības.

Studentu poliklīnikā tika konsultētas un novērotas arī studentes grūtnieces. Gadā uzskaitē uzņēma vidēji 280 grūtnieču, dzemdēja – 235 grūtnieces. Visas grūtnieces konsultēja terapeits, pēc vajadzības arī pārējie speciālisti. Atklājot ekstraģenitālo patoloģiju, tika izlemts par grūtniecības turpināšanu vai pārtraukšanu. Visbiežāk atklāja nieru patoloģiju (nefīti, pielonefīti), gremošanas orgānu patoloģiju (gastrīti, gastroduodenīti) un sirds un asinsvadu patoloģiju (hipertoniya, iedzimtās sirds kaites, reimatisms). Visos neskaidros gadījumos grūtnieces izmeklēja stacionāros grūtnieču patoloģijas nodaļās.

Apkopojot 25 gadu pieredzi, statistikas datus un slimo studentu dispanserizāciju un atveseļošanu bija iespēja iegūt informāciju par studentu veselības stāvokli.

Pirmā kursā jaunieši (18–19 gadus veci) bija emocionāli labili, nonākot citā vidē, citos mācību apstākļos. Tas bieži veicināja veģetoneirozi, astēnisku stāvokļu un dažādu nervu sistēmas funkcionālu traucējumu rašanos. Noteicot laikus precīzu diagnozi, bija iespējama ātra studentu atveseļošana un adaptācija jaunā vidē. Sākot no II kursa II semestra un III kursa studentu veselības stāvoklis strauji uzlabojās.

Visbiežākās I un II kursa studentu slimības bija gremošanas orgānu slimības, asinsvadu slimības un nieru slimības. Atklājot šīs slimības laikus un tās pareizi ārstējot, studentu veselības stāvoklis gada laikā normalizējās.

Svarīgi bija novērtēt studentu fizisko attīstību un veselības stāvokli, kā arī noteikt atbilstošu fiziskultūras grupu – pamatgrupu, sagatavošanas grupu vai speciālo grupu slimajiem studentiem. Grūtniecēm līdz pat dzemdībām bija īpašs vingrojumu komplekss, ko vadīja speciāli sagatavoti metodisti.

Secinājumi.

1. Jaunieši ar hroniskām slimībām bieži izvēlās medicīnas augstskolas. Fiziski attīstīti jaunieši vai jaunieši pēc dienesta armijā izvēlas tehniskās augstskolas. Konservatorijas studentiem bieži konstatē endokrīno patoloģiju. Mākslas akadēmijās studentu

vidū salīdzinājumā ar citu augstskolu studentiem lielāks procents tuberkulozes slimnieku ar primāro tuberkulozes kompleksu un kaulu tuberkulozi.

2. I kursā visbiežāk iestājās jaunieši ar funkcionāliem nervu sistēmas traucējumiem (astēniskais sindroms, neirocirkulatoriskās distonijas hipertoniskais vai hipotoniskais tips, funkcionāli gremošanas trakta traucējumi). Atklājot šīs disfunkcijas laikus un pareizi tās ārstējot, gūst labus rezultātus gada laikā.

3. Visas hroniskās slimības, kas studentiem noteiktas jau iepriekš, I kursa pavasara sesijā paasinājās. Tas izskaidrojams ar jauniem sadzīves un mācību apstākļiem; pavasara sesijās jauniešiem palielinājās garīgā un fiziskā slodze, kas izjauc tikko izveidojušos adaptāciju.

4. Svarīgi ir I kursa studentus iesaistīt kādā sporta veidā atbilstoši viņu spējām un interesēm. Ja slodze būs pārāk liela, students tiks atbaidīts un kļūs inerts. Tāpēc ļoti svarīgi noteikt studentu fiziskās attīstības pakāpi un pareizi ievirzīt sportā.

Studentu poliklīnikas darbinieki 25 pastāvēšanas gados veikuši nozīmīgu darbu, palīdzot jauniešiem iejusties jaunajā vidē, pārvarēt dažādus funkcionālus traucējumus, izvēlēties pareizo fakultāti un profesiju, bet slimības gadījumā – saņemt kvalificētu ārstēšanu.

1992. gada 22. jūlijā ar Veselības aizsardzības ministrijas lēmumu Rīgas Studentu poliklīnika tika likvidēta. Bijusī poliklīnikas galvenā ārste griezās LVU Rektoratā ar lūgumu saglabāt poliklīnikas pamatinventāru, LVU materiālo bāzi, atmaksājot Rīgas Veselības aizsardzības nodaļai tās vērtību. Uz šīs bāzes nodibināja LVU Studentu poliklīniku ar divām terapiju un vienu sporta ārsta slodzi, kā arī laboratoriju un EKG kabinetu. Tomēr jau 1997. gada 30. martā arī LVU Studentu poliklīniku finansiālo grūtību dēļ slēdza.